

Giltighetstid

1.1.2026 - 31.12.2030

Författningsgrund

Polisförvaltningslagen (110/1992) 4 §

Ändrar/Upphäver

POL-2023-68582, 12.6.2023 Päättäminen
paikkaan kohdistuvasta etsinnästä henkilön
löytämiseksi (anvisande brev)

Målgrupper

Polisen

Husrannsakan, platsgenomsökning och genomsökning av utrustning

Innehåll

1 Syfte och mål med anvisningen	2
2 Definitioner.....	2
3 Allmän husrannsakan	3
3.1 Teknisk brottsutredning	4
3.2 Tolkningar av hemfridsskyddade platser.....	5
4 Allmän husrannsakan för att söka efter en person	6
5 Platsgenomsökning	7
6 Särskild husrannsakan	8
7 Beslut om allmän husrannsakan och platsgenomsökning	10
8 Genomsökning av utrustning	13
8.1 Förutsättningar för genomsökning av utrustning.....	13
8.2 Beslut om genomsökning av utrustning	14
8.2.1 Domstolsbeslut.....	14
8.2.2 Beslut av en anhållningsberättigad tjänsteman.....	15
8.3 Sökande av ändring.....	17
8.4 Förfarande vid genomsökning av utrustning.....	18
9 Närvaro vid genomsökning.....	20
10 Förfarandet vid husrannsakan	23
11 Domstolsprövning av husrannsakan eller platsgenomsökning	24
12 Protokoll över husrannsakan.....	24

1 Syfte och mål med anvisningen

Syftet med anvisningen är att precisera och styra förfarandet vid brottsrelaterade genomsökningar som riktar sig mot platser och anordningar. Syftet med anvisningen är att förenhetliga polisens verksamhet på riksnivå. I anvisningen betonas bedömningen av förutsättningarna för användning av tvångsmedel, beslut om genomsökning, närvarons betydelse vid genomsökning, genomsökningsförfarandet och protokoll över genomsökningen.

I anvisningen har beaktats de senaste lagstiftningsändringarna, bland annat de ändrade bestämmelserna om genomsökning av utrustning i 8 kap. § i tvångsmedelslagen (806/2011) och högsta domstolens senaste prejudikat samt de högsta laglighetsövervakarnas laglighetsövervakningsbeslut.

Anvisningen behandlar inte kroppsvisitation och kroppsbesiktning. Detaljerade bestämmelser om dessa finns i 8 kap. 30–33 § i tvångsmedelslagen. I anvisningen behandlas dessutom inte genomsökningar som görs med stöd av polislagen. Polisstyrelsen har utfärdat föreskriften POL-2022-14981 om förfarandet i andra ärenden än brottmål.

2 Definitioner

Med **allmän husrannsakan** avses genomsökning av hemfridsskyddade platser. Platser som omfattas av allmän husrannsakan är bland annat bostäder, fritidsbostäder och övriga utrymmen som är avsedda för boende.

Med **särskild husrannsakan** avses genomsökning av ett sådant utrymme beträffande vilket det finns anledning att anta att genomsökningen kommer att omfatta information som en person med tystnadsplikt eller tystnadsrätt inte får vittna om i rättegång eller en person med tystnadsrätt får vägra röja och som inte får tas i beslag eller kopieras. I praktiken kan särskild husrannsakan göras i exempelvis en tjänstemans arbetsrum, en läkares mottagningsrum eller en advokatbyrå.

Med **platsgenomsökning** avses genomsökning som företas på andra platser än sådana som omfattas av allmän eller särskild husrannsakan, trots att de inte är allmänt tillgängliga eller den allmänna tillgängligheten har begränsats eller hindrats vid tidpunkten för genomsökningen, eller genomsökning av ett fordon. Platsgenomsökningen kan utöver fordon omfatta också exempelvis butiker, ämbetsverk och kaféer.

Med **genomsökning av utrustning** avses genomsökning av datainnehållet i datorer, teleterminalutrustning eller andra motsvarande tekniska anordningar eller informationssystem vid tidpunkten för genomsökning, i syfte att påträffa handlingar eller information ska tas i beslag eller handlingar som ska kopieras.

3 Allmän husrannsakan

Enligt 8 kap. 2 § i tvångsmedelslagen får allmän eller särskild husrannsakan företas på platser som innehas av den som är misstänkt för ett brott, om det finns skäl att misstänka att ett brott har begåtts för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst sex månader eller om omständigheter som anknyter till utdömande av samfundsbot utreds, eller det kan antas att vid genomsökningen påträffas följande som har anknytning till det brott som utreds:

- 1) föremål, egendom, handlingar eller information som ska tas i beslag¹
- 2) handlingar som ska kopieras
- 3) egendom som ska beläggas med kvarstad, eller
- 4) omständigheter som kan ha betydelse för utredning av brottet.

Husrannsakan får företas på annan plats som inte innehas av den misstänkte endast, om brottet har begåtts eller den misstänkte har gripits där eller om det annars på synnerligen giltiga skäl kan antas² att det vid genomsökningen påträffas föremål, egendom, handlingar, information eller omständigheter som genomsökningen gäller.

Husrannsakan ska basera sig på ett visst misstänkt brott, så när beslut fattas om genomsökning ska det vara klart för vilket brott genomsökning ska förrättas och vad misstanken om brott och en eventuell brottsmisstänkt grundar sig på. Vid bedömningen av förutsättningarna för genomsökning ska man särskilt beakta den konkreta brottsmisstanken. Husrannsakan kan inte grunda sig till exempel enbart på enskilda tips, utan en brottsmisstanke ska också stödjas av annan utredning eller information och objektiva fakta. Inte heller den misstänktes förflutna får inverka alltför mycket på helhetsprövningen.³

Förekomsten av förutsättningar för husrannsakan bedöms alltså som en helhet utifrån de omständigheter som var kända vid tidpunkten för beslutet om genomsökning.⁴ Utöver förutsättningarna för genomsökning ska det alltid också övervägas om genomsökning är nödvändig för utredningen av brottet i fråga. Det finns bedömningar av om husrannsakan är förenlig med proportionalitetsprincipen, dvs. om husrannsakan är

¹ Om förfarandet vid beslag har utfärdats anvisningen POL-2024-33660.

² BJO 818/4/14: I den sannolikhetsgradering som används i förundersöknings- och tvångsmedelslagstiftningen hör "synnerligen vägande grunder" till de förutsättningar för användning av tvångsmedel som kräver den största sannolikheten. Denna tröskel är mycket hög och förutsätter att en sådan presumtion stöds av konkreta fakta om resultatet av genomsökningen, till exempel upptäckten av det föremål som ska tas i beslag. I lagen nämns som sådana situationer att brottet har begåtts på platsen i fråga eller att den misstänkte har gripits där, vilka i regel kan skapa ett konkret samband mellan den misstänkte, brottet och platsen för husrannsakan.

³ RP 222/2010 rd. s. 301.

BJO 1763/4/11: Polisen kan inte utföra husrannsakan för att säkerställa om det över huvud taget finns skäl att misstänka den som är föremål för åtgärden för brott. I vilket fall som helst ska den tidigare brottsligheten inte i strid med den oskuldspresumtion som framgår av 7 § i förundersökningslagen som sådan anses utgöra grund för misstanke om att personen på nytt gör sig skyldig till brott, utan det ska alltid finnas tillräckliga skäl för misstanken från fall till fall. Detta gäller i ännu högre grad om det bara är fråga om tidigare misstankar om brott.

⁴ Se HD 2014:57 och HD 2014:58, punkter 11.

proportionell med beaktande för det första av brottsmisstankens allvar och för det andra av den förväntade nyttan av husrannsakan.⁵ Genomsökning ska således inte göras endast på den grunden att det föreskrivna straffvillkoret för det misstänkta brottet uppfylls.

3.1 Teknisk brottsutredning

Bestämmelser om avspärrning av utredningsplatser eller utredningsobjekt finns i 9 kap. 1 § i tvångsmedelslagen, enligt vilken byggnader eller rum får stängas för att säkerställa utredningen av ett brott samt tillträde till ett visst område förbjudas eller någon annan motsvarande åtgärd vidtas. Avspärrning av en plats berättigar dock inte till teknisk brottsutredning på ett område som skyddas av hemfriden, utan en teknisk brottsutredning förutsätter ofta ett förfarande enligt 8 kap. i tvångsmedelslagen.

En teknisk utredning kan utföras på begäran och med samtycke av innehavaren av genomsökningsplatsen eller dennes företrädare, om förundersökningsåtgärderna endast gäller lokaler och egendom som innehas av någon annan än den misstänkte och syftet med förundersökningsåtgärderna är endast taktiska och tekniska utredningar för utredning av brottet. Utgångspunkten är en begäran från innehavaren av genomsökningsplatsen eller dennes företrädare om att undersökningen ska utföras, och tillträde till ett slutet rum förutsätter då inte till exempel att låset bryts, att andra hinder avlägsnas eller att andra tvångsåtgärder vidtas. Utredningsåtgärderna skiljer sig i dessa situationer i fråga om verkningar och förfarande från till exempel allmän husrannsakan hos en brottsmisstänkt, där egentliga genomsökningsåtgärder vidtas för att påträffa egendom som ska tas i beslag. Det kan till exempel vara fråga om en situation där målsäganden eller en företrädare för målsäganden har anmält egendomsbrott i lokaler som han eller hon besitter och själv begär att polisen ska besöka gärningsplatsen och är på plats för att presentera ärendet. Uppgifter om samtycket och den som gett det antecknas i en utredningspromemoria i Patja och åtgärderna för den tekniska utredningen antecknas i protokollet över den tekniska utredningen.

Om behovet av de åtgärder som den tekniska undersökningen förutsätter är mer omfattande än det ursprungliga syftet eller begäran och samtycke av innehavaren av genomsökningsplatsen eller dennes företrädare och det på basis av dem finns behov av husrannsakan eller platsgenomsökning i lokalerna i fråga, ska det förfarande som föreskrivs om genomsökning av platsen iakttas. Ett separat beslut om genomsökning ska då fattas om den tekniska utredningen. Detsamma gäller om den misstänkte ens

⁵ BJO 877/4/15: "Om den förväntade nyttan av husrannsakan är mycket osannolik eller mycket liten, ökar detta tröskeln för husrannsakan. Det kan förutsättas att genomsökningen på förhand bedöms vara nyttig med tanke på de mål för genomsökningen som nämns i lagen, såsom beslagtagande av egendom eller utredning av ett misstänkt brott". I förarbetena till bestämmelsen konstateras det att tvångsmedel får användas endast om det intresse som uppnås eller det mål som eftersträvas med användningen står i rimligt förhållande till de olägenheter som tvångsmedlet orsakar eller till motstridiga intressen eller värden. När beslut fattas om användning av tvångsmedel ska man vid helhetsprövningen också fästa uppmärksamhet vid t.ex. den kränkning av privatlivet som användningen av tvångsmedel medför. Ju lindrigare brottet är, desto mer kan de synpunkter som talar emot att tvångsmedel tillåts väga tyngre vid prövningen (RP 22/1994 rd s. 34 och 35).

delvis innehar genomsökningsplatsen. Vid prövning från fall till fall ska också brottets grovhet, art och omfattning beaktas.

Om det är oklart om innehavaren av genomsökningsplatsen ger sitt samtycke eller vem som innehar genomsökningsplatsen eller syftet med polisens förundersökningsåtgärder, förfarandet, omfattningen, ska det förfarande som föreskrivs om genomsökning av platsen iakttas.

Ett separat förordnande POL-2025-78528 om ordnande av polisens tekniska utredning har utfärdats. Bestämmelser om tryggnad av polisundersökning finns i 6 kap. 4 § i polislagen (872/2011).

3.2 Tolkningar av hemfridsskyddade platser

Hemfridsskyddade platser är:

- bostäder som är avsedda för stadigvarande eller tillfälligt boende, t.ex. fritidsbostäder och stugor, även om det inte finns någon i dem vid tidpunkten för genomsökningen⁶
- övriga utrymmen som är avsedda för boende, såsom hotellrum, tält, husvagnar och fartyg som kan bebos och
- trappuppgångar i bostadshus samt gårdar som utgör de boendes privata område och de byggnader, till exempel garage, bastur och lagerbyggnader, som är fast förbundna med sådana gårdar.

Ett hotellrum omfattas i regel av hemfriden när någon har checkat in som användare av hotellrummet. Om ingen hotellgäst har checkat in som användare av hotellrummet omfattas det inte av hemfridsskyddet. Om det i ett sådant ledigt rum uppstår behov av genomsökning, är det tillgängliga tvångsmedlet platsgenomsökning.

Husrannsakan kan också anses omfatta en plats som i allmänhet inte används för boende, men som vid tidpunkten för genomsökningen de facto används för boende. Som exempel kan nämnas att en person har tillstånd att bo i ett rum i en lagerbyggnad som inte ursprungligen är avsett för boende. Boendet i utrymmet i fråga kan härledas t.ex. från personens övernattningsförnödenheter och andra bruksföremål där. Som boende kan inte heller i dessa fall betraktas t.ex. tillfällig vistelse över natten eller vistelse som varar endast några dagar⁷, utan boendet ska vara faktiskt och fortlöpande till sin natur. Vid beslutsfattandet om tvångsmedel ska det beaktas att faktiskt boende kan komma i fråga också i ett mycket primitivt utrymme.

⁶ 24 kap. 11 § i strafflagen (39/1889) och RP 184/1999 rd s. 37.

Begreppen "bostad" och "fritidsbostad" som används i bestämmelsen har ett tämligen etablerat innehåll. Till bostäder räknas bland annat höghus- och radhuslägenheter samt egnahemshus, sommarstugor och stugor som används året om. Av fordon ska till exempel husbilar och delar i lastbilar som är avsedda för att sova i betraktas som bostäder. I fordon med ovan nämnda sovplatser åtnjuter även det område som är avsett för transporter hemfridsskydd.

⁷ Fredman, Rautio, Tolvanen ja Viitanen 2025: Esitutkinta ja pakkokeinot, s. 975.

Trappuppgångar i flervåningshus omfattas också av hemfridsskyddet.⁸ Det har ingen betydelse om ytterdörren till trappuppgången är låst eller inte. Däremot omfattas invånarnas källarskrubbar, vindsförråd och husbolagets cykelförråd inte av hemfridsskyddet, så bestämmelserna angående platsgenomsökning tillämpas på dessa.

Husbolagens s.k. allmänna gårdsområden åtnjuter inte hemfridsskydd, och genomsökning där ska betraktas som platsgenomsökning. Om genomsökningen gäller till exempel ett privat gårdsområde som hör till en radhuslägenhet eller en byggnad som hör till en bostad på ett sådant område, till exempel ett garage, ett lager eller en bastu, är det fråga om ett område som omfattas av hemfriden. Om till exempel en brottsmisstänkt när hen flyr kastar ett hjälpmedel vid brott på radhusets gård, där polisen hämtar det utan att göra någon annan husrannsakan, är det däremot inte fråga om genomsökning av en plats. Inte heller t.ex. sökande efter en person som ska gripas eller spårande med hjälp av en polishund genom flera gårdsområden som omfattas av hemfriden är genomsökning enligt tvångsmedelslagen. Om genomsökningen dock riktas eller sker tydligt på ett visst gårdsområde som skyddas av hemfriden, är det fråga om allmän husrannsakan.

Vid polisens uttryckningar i akuta och brådskande situationer är det inte alltid klart om befogenheterna i polislagen, förundersökningslagen (805/2011) eller tvångsmedelslagen ska tillämpas. Ibland kan dessa befogenheter komma att utövas samtidigt. Om det finns skäl att misstänka brott i en situation, avgör syftet med och platsen för polisåtgärden om det är fråga om sådan genomsökning av platsen som avses i tvångsmedelslagen.⁹ I fråga om brott som upptäckts vid en uttryckning och även i oklara situationer ska det förfarande som föreskrivs om genomsökning av platser iakttagas.

4 Allmän husrannsakan för att söka efter en person

Enligt 8 kap. 3 § i tvångsmedelslagen får allmän husrannsakan företas för att få tag en person som ska hämtas till förundersökning, gripas, anhållas eller häktas, hämtas till domstol eller instämmas som svarande i brottmål där eller föras till kroppsbesiktning, om genomsökningen sker på en plats som innehas av den eftersökta personen. Genomsökning får företas någon annanstans endast om den eftersökta personen på synnerligen giltiga skäl kan antas befinna sig där.

Personsökning ska genomföras enbart för att få tag på en person, och en mer omfattande eller detaljerad undersökning av platsen är inte tillåten. Det är fråga om att utreda om personen befinner sig i de lokaler som är föremål för utredningen, varvid

⁸ Biträdande justitieombudsmannen har i sitt avgörande BJO 87/4/15 ansett att det inte var fråga om husrannsakan enligt tvångsmedelslagen i en trappgång som omfattas av hemfriden i en situation där det närmast var fråga om observation och det inte fanns skäl att misstänka brott före polisens observationer i trappgången.

⁹ Med genomsökning avses sådana genomsökningsåtgärder vars uttryckliga syfte är att utreda det brott som undersöks på en på förhand bestämd plats för genomsökning. Om tillräcklig utredning fås utan att man besöker genomsökningsplatsen, är det inte fråga om husrannsakan eller platsgenomsökning. Till exempel om saken utreds vid bostadens dörr utan att man går in i bostaden, är det inte fråga om allmän husrannsakan. I 7 § i polislagen (872/2011) föreskrivs det om anmälan av grunden för en åtgärd.

platserna inte får undersökas i större utsträckning än för att uppnå nämnda syfte. Exempelvis är det möjligt att genomsöka garderober och andra förvaringsutrymmen endast om det finns förutsättningar för allmän husrannsakan och om husrannsakan också omfattar sådana åtgärder.¹⁰ Storleken på de utrymmen som genomsöks kan dock beaktas, dvs. genomsökningen kan också riktas mot sådana utrymmen där en människa till exempel kan gömma sig.

Man bör observera att endast ett förordnande om hämtning¹¹ inte berättigar till att företa husrannsakan eller platsgenomsökning för att få tag på en person. Även då ska det alltid upprättas ett särskilt uttryckligt beslut och protokoll över genomsökningen.

Om en person inte kan nås vid genomsökning, kan flera genomsökningar på samma plats företas med samma beslut om genomsökning, om genomsökningsplatsen, den person som genomsökningen gäller och grunderna för genomsökningen förblir desamma. Ett nytt separat beslut behöver inte fattas, men en anhållningsberättigad tjänsteman ska dock bedöma förutsättningarna för genomsökning innan en ny genomsökning verkställs¹² och bedömningen ska antecknas i Patja i tilläggsuppgifterna till beslutet om genomsökning.

Ett beslut för att söka en person kan gälla i cirka en vecka. Om grunden för genomsökningen, platsen för genomsökningen eller de personer som genomsökningen gäller byts ut och förutsättningarna för genomsökningen därmed ändras, ska ett nytt beslut om sökningen fattas. En efterlysning kan vara i kraft en längre tid, men ett efterlysningsbeslut kan inte fattas tills vidare med beaktande av de allmänna principerna i tvångsmedelslagen. Närmare anvisningar om husrannsakens giltighet ges i kapitel 7 i anvisningen.

5 Platsgenomsökning

Förrättandet av platsgenomsökning är inte bundet till det straff som föreskrivs för det brott som utreds eller till besittningen av det utrymme som undersöks.

Platsgenomsökning får företas när det kan antas att det vid genomsökningen, och som har anknytning till det brott som undersöks, påträffas

- 1) föremål, egendom, handling eller information som ska tas i beslag
- 2) handlingar som ska kopieras
- 3) egendom som ska beläggas med kvarstad eller
- 4) omständigheter som kan ha betydelse för utredning av brottet

Platsgenomsökning får företas också för att få tag på en person.

Platsgenomsökning genomförs på platser som inte omfattas av allmän eller särskild husrannsakan trots att de inte är allmänt tillgängliga eller den allmänna tillgängligheten

¹⁰ Fredman, Rautio, Tolvanen 2025: Esitutkinta ja pakkokeinot, s.991.

¹¹ Förundersökningslagen 6 kap. 2 §.

¹² EOAK/3718/2023: Varje husrannsakan förutsätter i vilket fall som helst en separat prövning i enskilda fall.

har begränsats eller hindrats vid tidpunkten för genomsökningen. Platsgenomsökning tillämpas dessutom på genomsökning av fordon, med undantag av fordon som används för boende. Även om ett fordon, t.ex. en bil, är parkerat på gården till en bostad som omfattas av hemfriden, tillämpas vid genomsökning av det bestämmelserna om platsgenomsökning.

Typiska objekt för platsgenomsökning är i praktiken fordon, butiker, ämbetsverk, kaféer, husbolagens allmänna gårdsområden, lager, industrianläggningars gårdsområde och i affärslokaler rum som är endast avsedda för personalen.

Om genomsökningen gäller en plats till vilken allmänt tillträde inte finns eller till vilken allmänt tillträde har begränsats eller hindrats vid tidpunkten för genomsökningen, iakttas vid genomsökningen till tillämpliga delar bestämmelserna om husrannsakan, närvaro, förfarande, öppnande och undersökning av privata handlingar samt husrannsaksprotokoll i 8 kap. 5, 6, 13, 16 och 19 § tvångsmedelslagen. Vid genomsökning av ett fordon räcker det att den som har rätt att använda fordonet, t.ex. fordonets förare eller passagerare, är närvarande vid genomsökningen. Rätten att närvara och begränsningen av den vid husrannsakan behandlas i kapitel 9 i anvisningen.

6 Särskild husrannsakan

Förutsättningarna för särskild husrannsakan är desamma som vid allmän husrannsakan. Särskild husrannsakan hänför sig till sådana utrymmen beträffande vilka det finns anledning att anta att genomsökningen kommer att omfatta information som en person med tystnadsplikt eller tystnadsrätt som avses i 17 kap. 10–14, 16, 20 eller 21 § i rättegångsbalken (4/1834) är skyldig eller har rätt att vägra vittna om¹³ och som med stöd av 7 kap. 3 § i tvångsmedelslagen inte får tas i beslag eller kopieras.

Uttrycket ”det finns anledning att anta att genomsökningen kommer att omfatta information”, som nämns i 8 kap. 1 § i tvångsmedelslagen, innebär att en viss tröskel ligger bakom bedömningen av genomsökningen som särskild husrannsakan.¹⁴ Då ska man först överväga om det är fråga om ett arbetsrum, en affärslokal eller någon annan motsvarande plats där den som har tystnadsplikt eller tystnadsrätt utövar sitt yrke eller om det är fråga om något annat utrymme, där det kan antas att det finns information som är skyddad enligt lag. Om genomsökningen företas i sådant utrymme där föremålet för genomsökningen är handlingar och annan information som har samband med yrkesutövning, ska man innan genomsökningen inleds noggrant överväga om det är fråga om särskild genomsökning. Om man vid prövningen kommer fram till att genomsökningen kan gälla eller gäller information som ska skyddas, ska utgångspunkten då vara särskild husrannsakan. Å andra sidan kan t.ex. genomsökning som riktas mot en advokatbyrå begränsas så att det inte är uppenbart att

¹³ Rättegångsbalken 17:10 § Statens säkerhet, RB 17:11 § Domstolens förhandlingshemlighet, information som fåtts vid medling, RB 17:12 § Tjänsthemligheter, RB 17:13 § Advokathemligheter, RB 17:14 § Känsliga patientuppgifter, RB 17:16 Bikthemligheter, RB 17:20 Källskydd, RB 17:21 § Anonym bevisning.

¹⁴ RP 222/2010 rd, s. 303.

sekretessbelagd information kommer till kännedom (t.ex. genomsökning av en person eller genomsökning av ett visst föremål för bevisändamål), varvid det inte heller är fråga om särskild husrannsakan.

I fråga om andra lokaler än sådana som används för yrkesutövning ska det innan genomsökning verkställs finnas uttrycklig information om att det där kan finnas uppgifter som är föremål för särskild husrannsakan. I allmänhet är det avgörande vad som söks på platsen och vad som undersöks där. Särskild husrannsakan kan omfatta till exempel en advokats bostad, om advokaten arbetar där eller om det annars finns arbetsrelaterade handlingar där eller den misstänktes bostad eller annat utrymme, om det på basis av anmälan finns t.ex. korrespondens med advokaten.¹⁵

Eftersom syftet med bestämmelserna om förfarandet vid särskild husrannsakan är att skydda tystnadsplikten eller tystnadsrätten och inte vissa utrymmen, kan det inte entydigt fastställas vilka utrymmen som är föremål för särskild husrannsakan. Det är alltid fråga om särdragen i varje enskilt fall och den som beslutar om husrannsakan ansvarar för att bedöma om bestämmelserna om särskild husrannsakan ska tillämpas på basis av detaljerna i fallet.

Om den ursprungliga bedömningen av utrymmenas karaktär visar sig vara felaktig, kan en allmän husrannsakan bli en särskild husrannsakan medan genomsökningen pågår. Det bör noteras att omvandlingen av husrannsakan till en särskild husrannsakan inte kategoriskt är beroende av för vilket ändamål platsen i fråga allmänt eller huvudsakligen används. En särskild genomsökning kan också ändras till normal genomsökning, om den som förrättar genomsökningen och genomsökningsombudet under genomsökningen konstaterar att det inte längre finns skäl att anta att förbjudet material kommer att bli föremål för genomsökning.¹⁶ Då antecknas förändringar i situationen och förutsättningarna för genomsökning samt genomsökningsombudets ställningstagande i protokollet över husrannsakan.

Anordning som påträffats genom särskild husrannsakan, t.ex. telefon eller dator, kan vid behov omhändertas av polisen och tas i beslag. Om avsikten är att undersöka en anordnings informationsinnehåll, krävs det sådan genomsökning av utrustning för vilken tillstånd ska sökas hos domstol och förordnande av ett genomsökningsombud begäras, om tillstånd till särskild genomsökning av utrustning och förordnande av genomsökningsombudet inte har sökts redan i ett tidigare skede. Situationer som kräver genomsökning av utrustning ska i mån av möjlighet beaktas på förhand redan i samband med ansökan om särskild husrannsakan, så att genomsökning av utrustning kan genomföras i samband med särskild husrannsakan.

¹⁵ Riksdagens biträdande justitieombudsman ansåg i sitt avgörande 2657/4/14 av den 29.5.2015 att i en situation där en advokat hade meddelat om eventuell kommunikation mellan advokaten och huvudmannen på objektet hade den som förrättade platsgenomsökningen fått uttrycklig information om att informationen i fråga kunde påträffas där. Enligt biträdande justitieombudsmannens uppfattning skulle utredningsledaren i ärendet efter advokatens anmälan ha haft skäl att anta att den information som är föremål för genomsökningen omfattas av en advokathemlighet och att avbryta genomsökningen, fatta beslut om särskild husrannsakan och förordna ett genomsökningsombud för genomsökningen.

¹⁶ Fredman, Rautio, Tolvanen ja Viitanen 2025: Esitutkinta ja pakkokeinot, s. 977.

För särskild husrannsakan ska det förordnas ett genomsökningsombud att se till att beslag eller kopiering av handlingar inte gäller uppgifter som omfattas av vittnesförbud som avses i 8 kap. 1 § 3 mom. i tvångsmedelslagen. Till genomsökningsombud ska på basis av sitt samtycke förordnas en advokat, ett offentligt rättsbiträde eller någon annan som avlagt högre högskoleexamen och som med beaktande av sin sakkunskap och sina praktiska erfarenheter är lämplig att vara genomsökningsombud i det aktuella fallet. I fråga om behörighetsvillkoren för genomsökningsombudet i enskilda fall iakttas i tillämpliga delar vad som i 11 kap. 3 § i förundersökningslagen föreskrivs om behörighetsvillkoren för biträden.

Genomsökningsombudet ska med omsorg och utan ogrundat dröjsmål övervaka att beslag eller kopiering av handlingar inte gäller information som omfattas av vittnesförbud. Genomsökningsombudet ska vara närvarande vid särskild husrannsakan och följa hur åtgärderna för genomsökning vidtas. Genomsökningsombudet och den som begärs för uppdraget får inte obehörigen röja en omständighet som de på grund av sitt uppdrag eller på begäran har fått kännedom om.

Den som företar en särskild husrannsakan ska på behörigt sätt beakta den uppfattning som genomsökningsombudet har om hur informationen lämpar sig som objekt för beslag och för kopiering av handling. Om sådant material tas i beslag, kopieras eller annars omhändertas i samband med en genomsökning i fråga om vilket genomsökningsombudet har motsatt sig beslag, kopiering eller omhändertagande, får materialet inte undersökas ytterligare utan det ska förseglas. Omtvistat material ska avgränsas på ett sätt som är ändamålsenligt med tanke på domstolsbehandlingen och tillräckligt för att tystnadsplikten och tystnadsrätten ska tillgodoses.

En anhållningsberättigad tjänsteman ska utan dröjsmål och senast inom tre dagar från förseglingen till domstolen hänskjuta frågan om huruvida det förseglade materialet får undersökas eller tillgodogöras. Ärendet inleds vid domstolen genom en skriftlig ansökan där ärendet ska beskrivas tillräckligt exakt och till vilken förutom det förseglade materialet ska fogas ett protokoll över husrannsakan.

Domstolen ska fatta beslut om huruvida materialet eller en del av det kan tas i beslag eller kopieras. Beslut som gäller förseglat material får överklagas genom särskilda besvär. Om domstolens beslut överklagas, ska det material som besvären gäller hållas förseglat till dess ärendet har avgjorts genom ett lagakraftvunnet beslut.

7 Beslut om allmän husrannsakan och platsgenomsökning

I enlighet med 8 kap. 15 § i tvångsmedelslagen är huvudregeln att beslut om allmän husrannsakan och platsgenomsökning fattas av en anhållningsberättigad tjänsteman och beslut om särskild husrannsakan av domstol. Beslut om genomsökning av utrustning behandlas i kapitel 8.2 i anvisningen.

Också en anhållningsberättigad tjänsteman beslutar om allmän husrannsakan och platsgenomsökning för att få tag på en person. Den polisman som leder situationen får utan beslut av allmän ledare eller någon annan anhållningsberättigad tjänsteman företa

allmän husrannsakan eller platsgenomsökning för att få tag på en person eller för att ta ett sådant föremål i beslag som har kunnat följas eller spåras direkt efter brottet. Den polisman som leder situationen kan själv besluta om en sådan genomsökning också när en omedelbar genomsökning är nödvändig på grund av ärendets brådskande natur.¹⁷

Numera företas genomsökningar på dessa grunder endast under exceptionella omständigheter, eftersom en anhållningsberättigad tjänsteman, polisens allmänna ledare eller en operativ ledare för en brottsutredning i praktiken är anträffbar per telefon dygnet runt.

Domstolen beslutar om särskild husrannsakan och förordnande av ett genomsökningsombud på yrkande av en anhållningsberättigad tjänsteman. Yrkandet ska tas upp till behandling i domstol utan dröjsmål. I domstolens beslut om särskild husrannsakan får ändring inte sökas genom besvär. En anhållningsberättigad tjänsteman får utan utsatt tid anföra besvär över beslutet. Besväret ska behandlas skyndsamt.

Om det vid allmän husrannsakan eller platsgenomsökning framgår att genomsökningen gäller uppgifter som omfattas av vittnesförbud eller om särskild husrannsakan är nödvändig i brådskande ordning, beslutar en anhållningsberättigad tjänsteman om särskild husrannsakan och förordnande av ett genomsökningsombud. Den polisman som leder genomsökningen ska underrätta den anhållningsberättigade tjänstemannen, om det genom allmän husrannsakan eller platsgenomsökning påträffas uppgifter som kräver särskild husrannsakan.

Om allmän husrannsakan och platsgenomsökning ska alltid fattas ett skriftligt beslut, som i regel ska upprättas innan genomsökningen verkställs. I beslutet ska i mån av möjlighet och tillräckligt exakt specificeras

- 1) de utrymmen som genomsökningen gäller
- 2) de omständigheter utifrån vilka det anses finnas förutsättningar för genomsökning

¹⁷ EOAK/3621/2023 och EOAK/3718/2023: "Huvudregeln är att en anhållningsberättigad tjänsteman har behörighet att fatta beslut om husrannsakan. Ett undantag från detta enligt tvångsmedelslagen är pågående situationer eller ett ärende av brådskande natur. Varje husrannsakan förutsätter ändå en separat prövning från fall till fall. När en patrull har fått i uppdrag av fältchefen att få tag på efterlysta personer, är det problematiskt om husrannsakan har gjorts på basis av ett sådant allmänt uppdrag utan skriftliga beslut som fattats på förhand och så att en anhållningsberättigad tjänsteman inte bedömer om förutsättningarna för varje genomsökning föreligger. Enligt min uppfattning innebär bestämmelserna i tvångsmedelslagen att husrannsakan alltid ska fattas skriftligen för att en kopia av beslutet ska kunna ges till exempel till den hos vilken husrannsakan utförs. Jag anser det vara klart att registreringsskyldigheten också gäller brådskande husrannsakan som förrättas genom polismannens eget beslut. Husrannsakan kan dock också förrättas på basis av ett muntligt beslut. När det gäller det muntliga beslutet konstaterar jag att enligt högsta domstolens avgörandepaxis (HD:2014:57 och 58) har redan avsaknaden av ett skriftligt beslut om husrannsakan betydelse för bedömningen av om husrannsakan är godtagbar med tanke på artikel 8 i Europakonventionen (skyddet för privatlivet, familjelivet och hemfriden). Det har konstaterats att endast ett muntligt beslut redan som sådant kan sänka tröskeln för genomsökning och försvåra utredningen av grunderna för ett beslut om genomsökning. Ovannämnda avgöranden har högsta domstolen avgjort medan den tidigare tvångsmedelslagen var i kraft, där det i fråga om husrannsakan inte ens krävdes att ett muntligt husrannsakan antecknas i efterhand. Detta ställningstagande lämpar sig också för husrannsakan enligt den gällande tvångsmedelslagen. Även med beaktande av dessa högsta domstolsavgöranden anser jag det vara klart att det alltid ska fattas ett skriftligt beslut om husrannsakan".

- 3) vad som söks vid genomsökningen
- 4) eventuella särskilda begränsningar för genomsökningen

Om ärendets brådskande natur kräver det får en anhållningsberättigad tjänstemans beslut registreras efter genomsökningen. Oftast kommer detta i fråga när husrannsakan görs på basis av ett brott som uppdragats med hjälp av en uttryckning, varvid brottsanmälan ännu inte har registrerats i Patja.

När den polisman som leder situationen beslutar om genomsökning i en brådskande situation och i en pågående situation kan beslutet om husrannsakan jämte motivering antecknas i protokollet över husrannsakan i stället för i ett separat beslut om husrannsakan. Den polisman som förrättat husrannsakan ska då i protokollet över husrannsakan anteckna grunderna för beslutet om husrannsakan samt vem som har fattat beslut om husrannsakan. I synnerhet ska omständigheterna i en brådskande situation eller en pågående situation och grunderna för ett brådskande beslut registreras. Med tanke på bedömningen i efterhand är det ytterst viktigt att de omständigheter som ligger till grund för beslutet är detaljerade och noggrant dokumenterade. Den som varit närvarande vid genomsökningen har rätt att på begäran få det beslut om genomsökning och det protokoll som antecknats efter genomsökningen.

I situationer där föremålet för genomsökningen omfattar utrymmen som omfattas av allmän husrannsakan och platsgenomsökning, till exempel en bostad och ett lagerutrymme som är avskilt från den, ska den tjänsteman som beslutar om genomsökningen från fall till fall överväga om ett gemensamt beslut eller separata beslut ska fattas i ärendet. Som en faktor som påverkar prövningen ska beaktas antalet personer som misstänks för brott och antalet objekt som ska genomsökas, objektens ägarförhållanden samt huruvida genomsökningsplatserna är kända när beslutet fattas. Om det finns flera objekt som ska genomsökas eller innehavare av genomsökningsplatser eller om situationen i fråga om beslutsfattandet annars är oklar, utarbetas separata beslut om genomsökningar.

I fråga om ansvaret för att dokumentera beslut om genomsökning ska följande beaktas:

- Beslutsfattaren (i regel den anhållningsberättigade tjänstemannen) svarar för att beslutet blir dokumenterat med det innehåll som föreskrivs i 8 kap. 16 § i tvångsmedelslagen.
- Beslutsfattaren ska säkerställa att den polisman som leder genomsökningsuppdraget är medveten om innehållet i beslutet om genomsökning och eventuella begränsningar.
- Om beslutet om genomsökning inte kan dokumenteras i Patja-systemet före genomsökningen, ska beslutsfattaren i mån av möjlighet dokumentera motiveringen i samband med polisuppdraget i fråga.
- Information om en ny bedömning av förutsättningarna för en genomsökning för att få tag på en efterlyst person antecknas i den kompletterande informationen i beslutet om husrannsakan.

I lagen finns inte bestämmelser om giltigheten för ett beslut om genomsökning. I vissa situationer kan det ta flera dagar att genomföra en genomsökning, om platsen för genomsökningen är omfattande eller om utredningen av brottet kräver det. Ett beslut om genomsökning kan gälla under den tid som genomsökningen pågår, men det kan inte fattas tills vidare med beaktande av de allmänna principerna i tvångsmedelslagen. Om det efter att genomsökningen har avslutats finns behov av att göra en ny genomsökning på samma plats, ska ett nytt beslut och ett nytt protokoll upprättas om detta.

8 Genomsökning av utrustning

8.1 Förutsättningar för genomsökning av utrustning

Vid genomsökning av utrustning är det inte fråga om genomsökning av anordningen i egentlig mening, utan om genomsökning av det datainnehåll som finns i den vid tidpunkten för genomsökningen i syfte att påträffa handlingar eller information som ska tas i beslag eller handlingar som ska kopieras. Vid genomsökning av utrustning iaktas i tillämpliga delar 8 kap. 5–13 och 19 § tvångsmedelslagen i fråga om närvaro, förfarande, genomsökningsombud, öppnande och granskning av handlingar samt protokollföring. Rätten att närvara vid husrannsakan behandlas i kapitel 9 i anvisningen.

Bestämmelser om förutsättningarna för genomsökning av utrustning finns i 8 kap. 21 § i tvångsmedelslagen.

Genomsökning av utrustning får företas, om

- 1) det finns skäl att misstänka att ett brott har begåtts för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst sex månader eller om omständigheter som anknyter till utdömande av samfundsbot utreds, och det kan antas att det vid genomsökning påträffas handlingar eller information enligt 7 kap. 1 § 1 eller 2 mom. som har anknytning till det brott som undersöks och som ska tas i beslag eller handlingar som ska kopieras med stöd av 7 kap. 2 § (*genomsökning av utrustning på grund av brott*, i regel genom domstolsbeslut);
- 2) för att återlämna anordningen till den som är berättigad till den om det finns skäl att anta att den har stulits genom brott (*genomsökning av utrustning för att återlämna anordningen*, i regel genom beslut av en anhållningsberättigad tjänsteman).

I fråga om *genomsökning av utrustning på grund av brott* ska man i yrkandet och beslutet specificera det brott som undersöks och motivera på vilka grunder man vid genomsökningen kan antas påträffa handlingar eller information som har anknytning till det brott som undersöks och som ska tas i beslag. Till dessa delar ska grunderna alltid vägas också med tanke på de allmänna principerna, på vilka grunder genomsökning av utrustning i fråga om en enskild brottsmisstanke är en nödvändig och proportionell åtgärd för att påträffa handlingar. Till denna del kan det vara av betydelse till exempel hur stor betydelse handlingar eller information som påträffas i en anordning kan ha för det misstänkta brottet i förhållande till annan bevisning som fås i ärendet.

Vid genomsökning av utrustning för att återlämna en anordning ska det beaktas att granskningen av anordningens datainnehåll ska begränsas till endast den information som är nödvändig för att utreda anordningens rätta innehavare. I regel ska man avstå från att kopiera information, om tillräcklig information fås på något annat sätt. Om det är fråga om genomsökning av information som hänför sig till ett misstänkt brott, ska yrkandet eller beslutet fattas på basis av brott.

8.2 Beslut om genomsökning av utrustning

Bestämmelsen i 8 kap. 29 a § i tvångsmedelslagen om att genomsökning av utrustning ska föras till domstol har upphävts genom lag 1104/2025 och genom samma lag har 29 § om beslut om genomsökning av utrustning ändrats. Enligt den nya bestämmelsen beslutar domstolen i regel om genomsökning av utrustning. Lagändringen tillämpas inte retroaktivt, dvs. lagändringen lämpar sig endast för de genomsökningar av utrustning som görs 15.12.2025 och därefter. På genomsökning av utrustning som gjorts innan ändringen träder i kraft tillämpas de tidigare gällande bestämmelserna om genomsökning av utrustning. Också 8 kap. 21 § 3 mom. i tvångsmedelslagen har upphävts. Bestämmelsen gällde beslut om genomsökning av utrustning i samband med genomsökning av platser.

I lagen finns inga bestämmelser om giltighetstiden för beslutet om genomsökning av utrustning. Samma beslut om genomsökning av samma anordning och under samma förutsättningar kan gälla under den tid genomsökningen pågår, men beslutet kan inte fattas så att det gäller tills vidare med beaktande av de allmänna principerna i tvångsmedelslagen.

8.2.1 Domstolsbeslut

Enligt 8 kap. 29 § i tvångsmedelslagen beslutar domstolen om genomsökning av utrustning på yrkande av en anhållningsberättigad tjänsteman. Vid domstolsbehandlingen av ett ärende iaktas i tillämpliga delar vad som i 3 kap. 1, 3, 8 och 10 § tvångsmedelslagen föreskrivs om behandlingen av häktningsärenden. De tillämpliga bestämmelserna gäller den domstol som är behörig i ärendet, formen på kravet på genomsökning av utrustning, den utredning som ska läggas fram i ärendet och det beslut som ska fattas i ärendet. Yrkandet ska utan dröjsmål tas upp till behandling och avgöras skyndsamt. Om det är fråga om information som omfattas av vittnesförbud, iaktas i tillämpliga delar bestämmelserna om särskild husrannsakan.

Ett ärende kan på yrkande avgöras i kansliet utan behandling vid sammanträde, om domstolen anser det lämpligt. Detta förutsätter att en anhållningsberättigad tjänsteman i sitt yrkande på genomsökning av utrustning uttryckligen anger att ärendet ska avgöras utan behandling vid sammanträde. Enligt domstolens prövning kan behandlingen också hållas i närvaro av den som framställt yrkandet eller förordnat det eller t.ex. som videokonferens. Ärendet avgörs utan att innehavaren av anordningen eller någon annan person som har rätt till anordningen hörs.

I det skriftliga yrkandet ska det motiveras att genomsökning av utrustning är nödvändig med tanke på uppfyllandet av förutsättningarna för genomsökning av utrustning, samtidigt som särskilt proportionalitetsprincipen i tvångsmedelslagen beaktas. Innehållet i yrkandet ska i tillämpliga delar motsvara innehållet i beslutet om husrannsakan (kapitel 7, s. 10 i anvisningen). I yrkandet ska det således med tillräcklig noggrannhet specificeras

- 1) anordningar som är föremål för genomsökning av utrustning
- 2) de omständigheter utifrån vilka det anses finnas förutsättningar för genomsökning av utrustning, särskilt med beaktande av det misstänkta brottet och proportionalitetsprincipen,
- 3) det som genomsökningen av utrustning syftar till att påträffa och
- 4) eventuella särskilda begränsningar i fråga om genomsökning av utrustning.

I yrkandet ska det också tas ställning till eventuella begränsningsbehov i fråga om offentlighet och behandlingssätt vid domstolsbehandlingen av ärendet.¹⁸

8.2.2 Beslut av en anhållningsberättigad tjänsteman

En anhållningsberättigad tjänsteman får besluta om genomsökning av utrustning

- 1) Om det utifrån utrustningens position, användningsändamål, funktioner eller andra motsvarande omständigheter finns grundad anledning att anta att anordningen inte innehåller uppgifter som hör till särskilda kategorier av personuppgifter, andra känsliga uppgifter och inte heller uppgifter som gäller privatlivet. Om det vid genomsökningen av utrustning upptäcks att anordningen innehåller sådana uppgifter ska genomsökningen av utrustningen avbrytas och ärendet föras till domstol för behandling i enlighet med 8.2.1 i anvisningen så snart det är möjligt, dock senast inom 24 timmar.¹⁹
- 2) För återlämnande av en anordning till den som har rätt till den, om anordningen antas ha förts bort genom brott. Då ska genomsökningen begränsas till sådana uppgifter som är nödvändiga för att utreda vem som har rätt till utrustningen, och de uppgifter som fås från utrustningen ska därefter omedelbart utplånas.
- 3) Om innehavaren av utrustningen eller någon annan person som har rätt till utrustningen frivilligt samtycker till det med beaktande av den aktuella situationen och förutsättningarna för genomsökning av utrustning i övrigt uppfylls.

¹⁸ RP 70/2025 rd, s. 33.

¹⁹ LaUB 13/2025 rd, RP 70/2025 rd. s. 34-35. Sådan utrustning kan vara till exempel olika anordningar som innehas av företag och som är avsedda för arbete, såsom arbetsmaskiner, utrustning för kameraövervakning, informationstekniska anordningar i fortskaffningsmedel, styranordningar och styrservrar, maskiner för att styra trafiken, industriella maskiner och anordningar samt bokföring i form av data. I fråga om bokföringsmaterial måste det dock beaktas att materialet kan innehålla uppgifter om till exempel medlemskap i ett fackförbund, betalkort eller konton. Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande GrUU 48/2018 rd, s. 4 ansett att fysiska personers detaljerade kontouppgifter kan jämföras med känsliga uppgifter som hör till kärnan i skyddet för privatlivet. Om det utifrån en bedömning från fall till fall finns grundad anledning att anta att utrustningen innehåller sådana uppgifter, ska ärendet föras till domstol innan genomsökningen förrättas.

- 4) Om omedelbar genomsökning av utrustning är nödvändig på grund av sakens brådskande natur. När sakens brådskande natur det kräver får en anhållningsberättigad tjänstemans beslut dokumenteras efter förrättandet av genomsökningen. Ärendet ska föras till domstol för avgörande i enlighet med kapitel 8.2.1 i anvisningen så snart det är möjligt, dock senast 24 timmar efter det att genomsökningen av utrustningen inleddes. Om det är fråga om uppgifter som omfattas av vittnesförbud, iakttas i tillämpliga delar bestämmelserna om särskild husrannsakan.

En anhållningsberättigad tjänstemans beslutsgrund som avviker från huvudregeln om domstolens beslut förutsätter alltid en bedömning från fall till fall. I beslutet ska de omständigheter som nämns i kapitel 8.2.1 i anvisningen och som gäller de anordningar som genomsökningen gäller, förutsättningarna för genomsökningen, syftet med genomsökningen och eventuella begränsningar i genomsökningen samt genomsökningens nödvändighet och proportionalitet beaktas.

Samtycket ska ges frivilligt och vid inhämtande av samtycket ska inte användas påtryckning, uppmaning eller befallning. Den som samtycker till genomsökning av utrustning måste förstå åtgärdens betydelse med tanke på skyddet för privatlivet och behandlingen av känsliga personliga uppgifter. Syftet med samtycket och dess betydelse för behandlingen av ärendet, i synnerhet för avstående från domstolsbehandling, ska utredas för målpersonen innan samtycke begärs. I fråga om de rådande förhållandena för givande av samtycke ska hänsyn tas till samtyckets personliga egenskaper och till exempel eventuellt berusningstillstånd. Samtycket ska således ges med full kännedom om fakta.

De som ger samtycket ska ha fyllt minst 18 år.²⁰ I ett ärende som gäller en minderårig person förs den omyndiges talan av vårdnadshavaren eller någon annan laglig företrädare. En minderårig ska vid sidan av vårdnadshavaren eller någon annan laglig företrädare självständigt föra sin talan i ett ärende som gäller honom eller henne, om han eller hon har fyllt 15 år.²¹ I oklara situationer ska ett ärende som gäller förrättande av genomsökning av utrustning föras till domstol för avgörande.

Samtycke till genomsökning av utrustning av anordningens innehavare eller någon annan som har rätt därtill begärs skriftligen och dokumenteras i beslutet om genomsökning och dessutom i den samtyckesblankett som eventuellt har använts. Det skriftliga samtycket förvaras i anslutning till förundersökningsmaterialet. I brådskande fall kan samtycket ges muntligen, men det ska bekräftas skriftligen så snart som möjligt.²²

²⁰ RP 70/2025 rd. s. 36. Förundersökningsmyndigheten får nämna möjligheten att använda samtyckesbaserad genomsökning av utrustning, men personen i fråga ska alltid själv få dra sina slutsatser. Samtycket ska således under inga omständigheter grunda sig på påtryckning, övertalning eller någon motsvarande ledning som skulle kunna antyda en skyldighet för personen att samtycka till saken.

²¹ LaUB 13/2025. Vid förande av en minderårigs eller annan omyndigs talan iakttas de allmänna bestämmelserna i 12 kap. i rättegångsbalken och de i stor utsträckning motsvarande bestämmelserna i 1 kap. i lagen om rättegång i brottmål.

²² RP 70/2025 rd. s. 36. (se även RP 222/2010 rd s. 326).

När det gäller brådskande situationer ska det göras åtskillnad mellan situationer där det är fråga om att trygga de eftersökta uppgifterna på grund av att de eventuellt går förlorade och situationer där det är nödvändigt att göra en brådskande utredning som kräver att uppgifterna granskas och kopiering av uppgifterna inte är en tillräcklig åtgärd. Genomsökning av utrustning i brådskande situationer ska begränsas till kopiering av uppgifter i anordningen, om det inte är fråga om en situation där det är nödvändigt att närmare undersöka uppgifterna för att skydda någon annan eller förhindra nya brott eller skador. Även då ska granskningen av uppgifterna i anordningen begränsas till det som är nödvändigt, dvs. endast till det som är nödvändigt för att förhindra ovannämnda situationer.²³

Det är möjligt att lämna ett yrkande på genomsökning av utrustning till domstolen på förhand innan anordningen omhändertas, om innehavaren av anordningen och identifieringskoderna för anordningen är kända. Det bör dock noteras att genomsökning av utrustning inte är ett hemligt tvångsmedel, även om ärendet avgörs utan att innehavaren av anordningen eller någon annan person som har rätt till anordningen hörs. Före genomsökning av utrustning ska innehavaren av anordningen dock underrättas om detta, om innehavarens identitet är känd.

I brådskande situationer bör man beakta nödvändighetskriteriet och också hur väl domstolens beslut om genomsökning av utrustning finns att tillgå och vilken betydelse en eventuell fördröjning av behandlingen av ärendet har i situationen.

8.3 Sökande av ändring

I domstolens beslut (kapitel 8.2.1 i anvisningen, yrkande av anhållningsberättigad tjänsteman) får ändring inte sökas genom besvär. En anhållningsberättigad tjänsteman får dock utan utsatt tid anföra besvär över beslutet. Besväret ska behandlas skyndsamt.

Om en anhållningsberättigad tjänsteman har fattat beslut om genomsökning av utrustning på det sätt som avses i avsnitt 8.2.2 punkterna 1–3, ska domstolen på yrkande av innehavaren av anordningen eller någon annan person som har rätt till anordningen konstatera om det finns förutsättningar för genomsökning av utrustningen. Yrkandet ska framställas inom 30 dagar från det att genomsökningen av utrustningen

²³ RP 70/2025 rd s. 36. Det kan vara fråga om en brådskande situation när det kan antas att det finns en förhöjd risk för att information som är väsentlig för utredningen av ett brott inom kort försvinner från anordningen eller för att den misstänkte förstör det material som är föremål för genomsökningen.

Vid genomsökning av utrustning på distans ska i regel de föreslagna bestämmelserna om brådskande situationer tillämpas. Det är oftast fråga om sådana situationer där förundersökningsmyndigheten inte har möjlighet att påverka serverns funktion tekniskt genom att till exempel bryta förbindelsen till datakommunikationsnätet och inte kan ta servern i fysisk besittning. I dessa situationer framhävs möjligheten för den som är föremål för tvångsmedlet att utplåna eller låta utplåna information som kan ha betydelse med tanke på syftet med tvångsmedlet. En anhållningsberättigad tjänsteman ska fatta beslut om genomsökning av utrustning och den information som genomsöks ska lagras hos förundersökningsmyndigheten för att trygga syftet med tvångsmedlet, om förundersökningsmyndigheten på något annat sätt kan säkerställa att den information som genomsöks inte försvinner.

förrättades eller från den senare tidpunkt då den som framställt yrkandet fick kännedom om genomsökningen av utrustningen.

I de situationer som nämns i föregående stycke och i kapitel 8.2.2 punkt 4 (brådskande beslut av en anhållningsberättigad tjänsteman) får besvär över domstolens beslut anföras separat. Besvär hindrar inte att genomsökning av utrustning förrättas. Material som samlats vid sådan genomsökning av anordningar som förrättas med stöd av en anhållningsberättigad tjänstemans beslut ska utan dröjsmål förstöras, om domstolen anser att det inte fanns förutsättningar för att förrätta genomsökning av utrustning. Förstöringen kan skjutas upp tills domstolens avgörande har vunnit laga kraft.

8.4 Förfarande vid genomsökning av utrustning

En polisman får omhänderta en teknisk anordning för genomsökning av utrustning. I samband med omhändertagandet av en anordning ska i mån av möjlighet tryggheten av den kommande genomsökningen av utrustningen beaktas.²⁴ Genomsökning av utrustning kan gälla en anordning som innehåller av vem som helst och innehavaren av anordningen kan också vara okänd. Att undersöka en anordnings yttre sida och ta reda på dess identifikationskod är ännu inte genomsökning av anordningens informationsinnehåll.²⁵

En anordning tas i beslag, om genomsökningen av utrustning inte kan företas utan dröjsmål. Omhändertagandet får inte pågå i flera dagar utan att utrustningen ska tas i beslag. Omhändertagande av anordning under tiden för genomsökning av utrustning och återlämnande ska i vilket fall som helst dokumenteras i Patja åtminstone i protokollet över genomsökning av utrustning. Efter genomsökningen ska anordningen utan ogrundat dröjsmål återlämnas till den från vilken den har tagits eller som annars har rätt till den, om inte förutsättningarna för beslag enligt 7 kap. 1 § i tvångsmedelslagen fortfarande föreligger.

Om ärendet är brådskande eller om det är ändamålsenligt med tanke på brottsutredningen, får genomsökning av utrustning ske som genomsökning på distans.

Innehavaren av ett informationssystem, den som svarar för systemet eller någon annan person är skyldig att på begäran ge förundersökningsmyndigheten lösenord och andra motsvarande uppgifter som behövs för genomsökning av utrustning och att bistå vid användningen av dem. På begäran ska man om begäran utfärda ett skriftligt intyg.

Om det före en genomsökning av utrustning finns anledning att anta att data kommer att gå förlorade eller förändras, kan en anhållningsberättigad tjänsteman utfärda ett föreläggande att säkra data i enlighet med 8 kap. 24–26 § i tvångsmedelslagen. Genom det åläggs den som innehåller data, dock inte den som är misstänkt för brott, att säkra uppgifterna så att de inte ändras. Föreläggandet kan gälla även data som kan antas inkomma till anordningen eller informationssystemet under den månad som följer efter

²⁴ Anvisning POL-2024-33660 Förfarande vid beslagtagande, bilaga 1, Datorer och mobila anordningar.

²⁵ RP 70/2025 rd s. 34.

det att föreläggandet utfärdades. Ett föreläggande att säkra data kan gälla även sådana uppgifter i anslutning till ett meddelande förmedlat med hjälp av ett informationssystem vilka anger meddelandets ursprung, destination, färdväg och storlek samt tidpunkten för kommunikationen, dess längd och art och andra motsvarande omständigheter (*trafikuppgifter*).

Ett föreläggande att säkra data ger inte förundersökningsmyndigheten rätt att ta del av innehållet i ett meddelande, i trafikuppgifterna eller i andra lagrade uppgifter. På begäran ska ett skriftligt ges intyg över föreläggandet. I intyget ska de data som föreläggandet gäller specificeras. Ett föreläggande att säkra data utfärdas för tre månader åt gången. Föreläggandet kan förnyas, om det är nödvändigt för utredningen av brottet. Föreläggandet ska upphävas så snart det inte längre behövs. Den som fått ett föreläggande att säkra data är skyldig att hemlighålla det.

Enligt förutsättningarna för genomsökning av utrustning kan genomsökning av utrustning omfatta uppgifter som finns i anordningen vid tidpunkten för genomsökningen, dvs. vid genomsökning av utrustning kan också uppgifter som kommit in i anordningen vid tidpunkten för genomsökningen undersökas. Om det finns behov av att granska anordningens datainnehåll på nytt, förutsätter det ett nytt beslut om genomsökning av utrustning, varvid man förfar i enlighet med vad som föreskrivs om beslut om genomsökningen av utrustning. Genomsökning av utrustning får inte gälla sådana förtroliga meddelanden som omfattas av bestämmelserna om teleavlyssning, teleövervakning och teknisk observation i 10 kap. i tvångsmedelslagen.²⁶ Målet och syftet med genomsökningen samt datainnehållet i den anordning som genomsökningen gäller avgör vilket tvångsmedel som ska tillämpas i situationen.

Genomsökning av utrustning kan också vara långvarig på grund av kvaliteten på de uppgifter som söks och anordningarnas egenskaper. På grund av de tekniska egenskaperna hos de anordningar och informationssystem som genomsökningen gäller eller på grund av nya uppgifter som framkommit vid utredningen kan det bli nödvändigt att kopiera produkternas datainnehåll på nytt. Att göra en ny kopia i synnerhet när en anordning för detta ändamål måste användas i ett telenät förutsätter på grund av förbudet mot kringgående av hemliga tvångsmedel noggrann prövning och åtminstone ett nytt beslut om genomsökning av utrustning.

Genomsökning av utrustning genom genomsökning på distans kan anses vara genomsökning av utrustning under hela den tid som informationsinnehållet i anordningen eller informationssystemet undersöks. Datainnehåll som visar sig vara onödigt förstörs genast efter kopieringen och avgränsningen av datainnehållet som gäller brottsmisstanken. Därefter är en undersökning av en befintlig kopia en taktisk undersökning.

²⁶ Se Rantaeskola (Red.) 2014: Pakkokeinolaki - Kommentaari, kap. 8.20.2, s. 261–262, Suhde salaisiin pakkokeinoinhin.

9 Närvaro vid genomsökning

Den hos vilken husrannsakan företas eller, om denne inte är närvarande, någon som bor, arbetar eller annars lovligt vistas på platsen ska underrättas om husrannsakan och ges tillfälle att vara närvarande vid genomsökningen och att tillkalla vittne.²⁷ Tillfälle att vara närvarande behöver inte ges, om detta avsevärt fördröjer förrättningen.²⁸ Har ingen av de nämnda varit närvarande vid genomsökningen, ska den hos vilken genomsökningen företogs utan dröjsmål underrättas om

- husrannsakan
- rätten att få beslutet om husrannsakan
- rätten att få husrannsakensprotokoll
- rätten att få husrannsakan prövad av domstol.

När det gäller förfarandet bör man överväga hur brådskande förrättningen av husrannsakan är och hur mycket tid som behövs för att ordna en möjlighet. Bedömningen görs från fall till fall. Det kan vara fråga om betydande dröjsmål när objektet för genomsökningen ligger på betydande avstånd från den plats där den gripna personen hålls i förvar. Även i det fallet bör man bedöma om en fördröjning har betydelse med tanke på utredningen av brottet och om genomsökningen kan fördröjas utan att äventyra brottsutredningen. Till exempel kan en fördröjning riskera den tekniska brottsundersökningen eller annat inhämtande av bevis. I vissa fall kan den misstänktes närvaro också bidra till utredningen av ärendet och samtidigt bevaka sina intressen.

Utredningstekniska skäl anses inte utgöra en laglig grund att fördröja en underrättelse om att husrannsakan företas. Utan dröjsmål innebär att det handlar om högst dagar. Underrättelseplikten är absolut enligt lag. Om det är oklart till vem underrättelsen ska lämnas är polisen förpliktad att aktivt utreda denna fråga.²⁹ När husrannsakan inleds kan dock risken för att bevisen förstörs beaktas.³⁰

²⁷ EOAK/4506/2021: Rätten att närvara har inte i sig föreskrivits som den misstänktes rätt, utan den gäller allmänt "den hos vilken husrannsakan förrättas". Högsta domstolen har i sitt avgörande HD 2023:84 ansett att husrannsakan inte hade förfarits på det sätt som förutsätts i lagen, när den anhållna som var misstänkt för brott inte hade getts tillfälle att närvara vid husrannsakan som förrättades på samma ort, trots att en annan brottsmisstänkt som bodde i samma bostad hade varit närvarande vid husrannsakan. I ärendet har det inte heller varit fråga om att det skulle ha fördröjt förrättningen avsevärt om den anhållne misstänkte hade getts tillfälle att närvara.

²⁸ BJO 3586/4/10 och BJO 4332/4/10: Rätten att närvara kan förvägras endast om utövandet av rätten att närvara konkret skulle fördröja förrättningen och på så sätt äventyra uppnåendet av syftet med förrättningen. Den misstänktes rätt att närvara är en del av öppenheten i förundersökningen och den kan bidra till att förebygga misstankar om eller påståenden om myndighetsmissbruk.

²⁹ BJO 3165/2/10: Husrannsakan får enligt lag inte förrättas i hemlighet och anmälan om husrannsakan får inte heller av undersökningsskäl eller andra skäl fördröjas.

I avgöranden om laglighetsövervakning har "ska utan dröjsmål anmälas" i allmänhet inneburit att en anmälan ska göras inom några dagar, dock senast 2–3 dagar.

³⁰ BJO/3644/4/10: I fallet var risken för förstöring av misstänkt narkotika en godtagbar grund för att polisen innan den gick in i bostaden inte underrättade klaganden om att husrannsakan förrättas.

Om den som har rätt att närvara inte kan nås t.ex. per telefon före genomsökningen eller när genomsökningen inleds, kan ett meddelande om förrättande av husrannsakan sändas till den som har rätt att närvara genom att sända beslutet om husrannsakan och protokollet till den som har rätt att närvara som vanlig elektronisk delgivning eller genom att lämna ett skriftligt meddelande till den plats där genomsökningen företas, med kontaktuppgifter till den tjänsteman som svarat för genomsökningen och som ger ytterligare information om genomsökningen.

Vid husrannsakan ska det ses till att den förrättas öppet och så att den som har rätt att närvara om han eller hon så önskar har möjlighet att följa hur husrannsakan förrättas och bevaka sina intressen. I regel har den som har rätt att närvara rätt att röra sig på genomsökningsplatsen, observera genomsökningsåtgärder samt registrera genomsökningens förlopp med en teknisk anordning, men inte till den del som lagringen gäller uppgifter som är sekretessbelagda för en part.³¹

En persons rätt att närvara på en genomsökningsplats är huvudregeln, men en begränsning av rätten kan bli föremål för särskild prövning, om personen t.ex. genom sitt beteende stör genomsökningen. Allmänt taget berättigar återopande av polisens säkerhet i arbetet inte att en bostadsinnehavare som är närvarande vid genomsökningen avlägsnas från genomsökningsplatsen eller att hans eller hennes rörelsefrihet begränsas, och enbart berusning är inte i sig en grund för att inte ge möjlighet att närvara och kalla ett eget vittne. Då ska man i stället för att avlägsna personen från platsen i första hand sträva efter att använda åtgärder som i mindre omfattning begränsar närvarorätten, såsom t.ex. bevakning.

Vid husrannsakan ska om möjligt ett av den som förrättar genomsökningen utsett vittne vara närvarande. Dessutom har de som har rätt att närvara rätt att kalla in ett eget vittne. Innan husrannsakan förrättas ska polisen på eget initiativ underrätta den hos vilken husrannsakan förrättas om rätten att kalla in ett eget vittne.³² Ett vittne som kallats av den som har rätt att närvara kan i princip vara vilken person som helst och till exempel hans eller hennes rättsbiträde. Flera personers närvaro i samma utrymme som genomsöks kan dock begränsas med beaktande av de utrymmen som genomsöks och

³¹ AOKA 873/4/15: De klagande har i princip haft rätt enligt sin yttrandefrihet att spela in husrannsakan som företagits i deras hem. Denna inspelning har kunnat göras med olika tekniska hjälpmedel, t.ex. genom fotografering, videofilmning eller genom att banda. Polisen har inte haft rätt att förbjuda inspelning av förrättande av husrannsakan, om det har varit fråga om sådan lagring av uppgifter som en person med tillstånd har kunnat få del av och som han eller hon skulle få om uppgifterna hade antecknats i handlingen. Se även HD 2023:45, punkt 15. Om en person genom fotografering försvårar genomsökningen eller äventyrar syftet med genomsökningen i enlighet med 8 kap. 6 § 3 mom. i tvångsmedelslagen, kan han eller hon avlägsnas från platsen där husrannsakan förrättas. Då förhindras också möjligheten att fotografera förrättandet av husrannsakan. Under motsvarande förutsättningar kan också fotografering förbjudas som en lindrigare metod än att avlägsna personen.

³² HD 2017:20. På samma sätt som rätten till ett vittne är också rätten att närvara vid husrannsakan ägnad att förebygga misstankar och påståenden om myndighetsmissbruk. Genom sin rätt att närvara kan platsens innehavare, som i flera fall också är misstänkt för brott, bevaka sina intressen. Rätten att närvara lindrar också det ingrepp i hemfriden och integriteten som oundvikligen ingår i husrannsakan.

HelHR 17:126900. Om den hos vilken husrannsakan förrättas inte är närvarande vid tillställningen, kan denne per telefon underrättas om den husrannsakan som förrättats. Tidsfristen för att få förutsättningarna för husrannsakan prövade av domstol (30 dagar) börjar löpa från denna tidpunkt. Skriftlig anmälan är dock motiverad när det på grund av omständigheterna är möjligt. I fråga om muntliga anmälningar framhävs då betydelsen som gäller anteckningar om anmälan.

brottsundersökningens aspekter, bland annat risken för att bevis förstörs samt ett tryggt och ändamålsenligt genomförande av genomsökningen,³³ förutsatt att rätten att vara närvarande vid genomsökningen faktiskt tillgodoses i fråga om den person som har den viktigaste rätten att närvara. Det bör också noteras att den som är misstänkt för brott inte har rätt att närvara vid genomsökningen, om genomsökningsplatsen inte är i hans eller hennes besittning.

Från den plats som är föremål för husrannsakan får avlägsnas en person som genom sitt uppträdande, sitt aktiva eller passiva motstånd hindrar förrättandet av genomsökningen eller äventyrar syftet med den. En persons rörelsefrihet kan begränsas för att förhindra att han eller hon får kännedom om uppgifter som är sekretessbelagda med stöd av lag, såsom polisens taktiska och tekniska metoder, eller för att trygga isoleringen av undersökningsplatsen eller undersökningsobjektet.³⁴ Då ska det motiveras varför förundersökningen försvåras, om den misstänkte får veta vad polisen påträffar genom husrannsakan eller hurdana tekniska undersökningar som görs i samband med husrannsakan. Syftet med genomsökningen kan äventyras t.ex. på grund av risken för kontaminering av kriminaltekniska prov eller i en situation där en person som är på plats genom sin verksamhet stör en polishunds verksamhet som utför genomsökning av narkotika.³⁵ Likaså genomsöks utrustning i allmänhet i polisens säkerhetsklassificerade utrymmen och vid genomsökningen används sekretessbelagda taktiska och tekniska metoder, varvid rätten för en person som har rätt att närvara i samma utrymme under genomsökningen kan begränsas. Vid granskning och avgränsning av anordningarnas datainnehåll kan personen också få kännedom om sådana uppgifter som polisen använder som bevis vid utredning av brott och som således försvårar utredningen av brottet i det inledande skedet av utredningen. En förutsättning för avlägsnande och avgränsning är att det är nödvändigt för att syftet med avlägsnandet eller avgränsningen ska nås.

Av undersökningstaktiska skäl kan det vara nödvändigt att genomföra husrannsakan samtidigt på olika platser. Förfarandet är möjligt om det är behövligt med tanke på undersökningens syften. Då får den brottsmisstänkte i princip välja vid vilken

³³ HD 2017:20. Betydande säkerhetsrisker kan beaktas när genomsökningen planeras och genomförs.

³⁴ RP 14/2013 s. 42. "Vid husrannsakan kan det enligt 5 § på förrättningsplatsen finnas förutom de tjänstemän som förrättar genomsökningen också flera andra personer som i princip har rätt att vara på platsen och att röra sig där samt göra iakttagelser om åtgärderna för genomsökning. Såsom det framgår av allmänna motiveringen, kan en person i samband med husrannsakan få kännedom om uppgifter som är sekretessbelagda enligt lagen eller för vars del man åtminstone i enskilda fall kan besluta om sekretess med stöd av lag. Det kan t.ex. handla om omständigheter som om de kom mer i dagen försvårar utredningen av ärendet, uppgifter som hänför sig till användning av hemliga tvångsmedel eller förundersökningsmyndigheternas taktiska och tekniska metoder." "Man ska sträva efter att företa husrannsakan så att en person som befinner sig på platsen inte får kännedom om sekretessbelagd information och hans eller hennes rätt att röra sig där således inte behöver begränsas. Av principen om minsta olägenhet följer att man bör begränsa rätten att röra sig med stöd av den nu föreslagna kompletteringen så litet som möjligt. För det första ska man tillräckligt noga och på behörigt sätt bedöma om någon som lagligen befinner sig på platsen vid genomsökningen kan få se eller höra något som omfattas av tystnadsplikten eller tystnadsrätten. Om man bedömer att så är fallet och om det är nödvändigt att begränsa någons rätt att röra sig på det sätt som sägs i

slutet av momentet, ska man begränsa denna rätt så litet som möjligt."

³⁵ AOKA: 1230/4/10. Användningen av en polishund i en bostad är dock inte i sig en grund för att vägra närvarorätt, om personen inte genom sin verksamhet stör arbetet för polishunden.

genomsökning han eller hon vill närvara, om han eller hon har rätt att närvara. Då ska det beaktas att de som har rätt att närvara har rätt att kalla in ett vittne också till någon annan plats än den där vittnet själv är närvarande.

Trappuppgångar i bostadshus omfattas av den hemfrid som definieras i 24 kap. 11 § i strafflagen (39/1889). Vid husrannsakan i en trappuppgång kan man dock beakta att ingen bor i trappuppgången och att det inte är fråga om ett utrymme som direkt används för boende. Därför är det motiverat att anse att en möjlighet att närvara för alla invånare i trappuppgången avsevärt skulle fördröja förrättandet av genomsökningen. Rätten i anslutning till närvaron kan då begränsas till en företrädare för husbolaget eller, om husrannsakan anknyter till en viss bostad, till den som bor i denna bostad.

Det är möjligt att en person avstår från sin rätt att närvara vid husrannsakan. Samtycket att inte använda rätten att närvara ska vara uttrycklig, frivillig och äkta. Användning av och avvikelse från rätten att närvara med motiveringar ska alltid antecknas i protokollet över husrannsakan.

Särskild husrannsakan får inte företas utan närvaro av ett genomsökningsombud.

10 Förfarandet vid husrannsakan

När husrannsakan inleds ska den person som är närvarande underrättas om syftet med genomsökningen och ges en kopia av beslutet om genomsökning. Om det ännu inte finns något skriftligt beslut om genomsökning, t.ex. på grund av en brådskande situation, ska personen underrättas om rätten att på begäran få en kopia av beslutet. Dessutom ska personen i fråga underrättas om rätten att få husrannsakan prövad av domstol och om rätten att få en kopia av protokollet.³⁶

Vid husrannsakan ska föreskrifterna i beslutet om genomsökning iakttas och genomsökningen ska företas så att den inte medför större olägenhet eller skada än nödvändigt. Husrannsakan får inte utan särskilda skäl förrättas mellan klockan 22 och 7.³⁷

Det utrymme där genomsökningen företas får vid behov öppnas med maktmedel. Enligt 2 kap. 17 § i polislagen får en polisman i tjänsteuppdrag använda maktmedel som behövs och kan anses försvarliga för att bryta motstånd. I enlighet med principerna för ledning av polisverksamheten och de allmänna principerna är det ändamålsenligt att en anhållningsberättigad tjänsteman fattar beslut om användning av maktmedel för att få tillträde till ett utrymme och avlägsna ett hinder. Beslut i en brådskande situation eller

³⁶ HD 2017:40. Lagenligheten av en platsgenomsökning vid en bokföringsbyrå kunde föras till domstol för prövning. I fallet kunde lagenligheten av platsgenomsökningen föras till domstolsprövning eftersom 8 kap. 18 § i tvångsmedelslagen stod i strid med 8 art. i Europeiska konventionen om mänskliga rättigheter. Bokföringsbyråns lokaler omfattas av skyddet för privatliv som avses i 8 art i konventionen om mänskliga rättigheter. Detta ska beaktas vid beslut om genomsökning och vid underrättelse om rättigheten som gäller det.

³⁷ HD 2014:57. Enligt avgörandet kränker husrannsakan i ett hem på natten kärnan i den hemfrid som tryggas i grundlagen, och därför kräver beslut om sådan rannsakan särskild intresseprövning.

under en pågående situation fattas av den polisman som leder situationen, om det med beaktande av situationens brådskande natur är möjligt.

Skador som orsakas av användning av maktmedel ska antecknas i protokollet och dokumenteras genom fotografering. När sökningen är avslutad ska det öppnade utrymmet stängas på lämpligt sätt, åtminstone på samma nivå som innan utrymmena öppnades, för att förhindra att utomstående kommer in i utrymmet. Enligt 8 kap. 1 § i polislagen ska person- och egendomsskador som orsakats utomstående genom tvångsåtgärder som polisen vidtagit ersättas av statens medel. Ersättning kan jämkas och förvägras, om den skadelidande genom sitt eget handlande eller sin egen försummelse väsentligt har bidragit till uppkomsten av skadan.

Användningen av uppgifter som fåtts vid allmän husrannsakan, platsgenomsökning och genomsökning av utrustning och som hänför sig till ett annat brott än brott som motiverar genomsökning har inte begränsats i lagstiftningen. Genomsökning kan inte göras i hemlighet, men om en viktig utredningsrelaterad orsak kräver det kan anmälan om omhändertagen egendom framskjutas genom beslut av en anhållningsberättigad tjänsteman.³⁸

11 Domstolsprövning av husrannsakan eller platsgenomsökning

Enligt 8 kap. 18 § i tvångsmedelslagen ska domstolen avgöra på yrkande av den hos vilken husrannsakan har förrättats om det har funnits förutsättningar för husrannsakan eller om husrannsakan har genomförts på det sätt som 8 kap. 5 eller 6 § kräver (närvaro). Yrkandet ska framställas inom 30 dagar från det att husrannsakan förrättades eller från den senare tidpunkt då den som framställer yrkandet fick veta att husrannsakan hade förrättats.

Vid handläggning av yrkanden som gäller husrannsakan tillämpas bestämmelserna i 3 kap. 1 och 3 § i tvångsmedelslagen om handläggning av häktningssyrkanden. Den som framställer yrkandet och den anhållningsberättigade tjänstemannen ska ges tillfälle att bli hörda. Ärendet får avgöras i kansliet och domstolsbeslutet får överklagas.

Handläggning av yrkande tillämpas även på platsgenomsökning, om den i fråga om konsekvenserna och förfarandet har motsvarat husrannsakan

Då har användningssyftet för den plats som är föremål för genomsökning betydelse.³⁹

12 Protokoll över husrannsakan

Förrättaren ska utan ogrundat dröjsmål upprätta ett protokoll över husrannsakan och genomsökning av utrustning. I protokollet ska med tillräcklig noggrannhet redogöras för förfarandet vid genomsökningen. Om det är fråga om en särskild genomsökning, ska

³⁸ 7 kap. 9 § i tvångsmedelslagen.

³⁹ RP 217/2022 rd, s. 116.

uttalanden av genomsökningsombudet dokumenteras eller fogas till protokollet i behövlig omfattning.

I protokollet ska antecknas förutsättningarna för genomsökning, närvarons och förfarandets förlopp samt de anmälningar som gjorts om genomsökning. Dessutom ska de som förrättar husrannsakan, vittnen och andra närvarande antecknas i protokollet exakt och i enlighet med det faktiska förfarandet. Också de åtgärder som vidtagits för att säkerställa en trygg förrättning av genomsökningen samt motiveringen till avlägsnande av den som har rätt att närvara vid genomsökningen och begränsningen av närvaron antecknas.

Protokoll över beslag och egendom som omhändertagits eller beslagtagits genom genomsökning kan antecknas i samma protokoll över husrannsakan.

En kopia av genomsökningsprotokollet ska på begäran ges till genomsökningsombudet och den hos vilken genomsökningen har förrättats. Vid behov ska en kopia också sändas till någon annan berörd person. Till exempel om det brott som undersöks och de åtgärder som vidtagits vid husrannsakan är sådana att protokollet behöver sändas också till en part som bor någon annanstans. Handlingarna kan sändas som vanlig elektronisk delgivning. Bestämmelser om partsoffentlighet vid förundersökning finns i 4 kap. 15 § i förundersökningslagen.

Ilkka Koskimäki, Polisöverdirektör

Kari Siivo, Polisinspektör

Handlingen har undertecknats elektroniskt i dokumenthanteringssystemet. Polisen den 29.12.2025 kl. 13:36. Registratorskontoret kan verifiera underteckningen.

Distribution

Polisstyrelsens enheter
Polisenheter som lyder under Polisstyrelsen
Polismyndigheten på Åland

För kännedom

Inrikesministeriets polisavdelning
Skyddspolisen
Gränsbevakningsväsendet
Tullen
Försvarmaktens huvudstab, juridiska avdelningen
Sinetti-handböckerna/Staben

Webbplatsen Poliisi.fi/Staben
Polisstyrelsen/Registratorskontoret

Polisstyrelsen

Bergsmansvägen 3, PB 1000, 02151 Esbo

kirjaamo.poliisihallitus@poliisi.fi

Tel. +358 295 480 181, Fax +358 295 411 780, polisen.fi